
VIRÁGH LÁSZLÓ'80

Virágh László

VIRÁGH László zeneszerző, költő, műfordító. Tanulmányait az ELTE BTK, olasz–pszichológia szakán végezte. Közben Geszler Györgynél zeneszerzést tanul és az ELTE Bartók Béla Énekkarának másodkarnagya. 1963–1968 között az I. László Gimnázium, majd az Ihász Dániel Gimnázium olasztanára, a *magyarországi régizenei mozgalom egyik elindítója*.

1962–63-ban részt vett dr. Szőke Péter (1910–1994) ornitomuzikológiai kutatásaiban.

1971-ben megalapítja az **ARS RENATA szólóének-együttest** a régi magyar és európai (kiváltképpen a reneszánsz és a korai barokk) zene korhű előadása céljából. Ezt jelképezi az együttes emblémája is, a lángokból újjászülető Főnix, Silbermacher, XVI. századi soproni ezüstműves éremterve.

Műsoraik a régi korok zenéjének és irodalmának összefüggésében **Virágh László** kutatásainak eredményeként kerülnek színpadra.

Az együttes tagjai közül ki kell emelnünk **Zádori Mária LisztFerenc-díjas kiváló művészt**, aki több mint félszáz hanglemeze és turnéi révén világszerte ismert, és a historikus előadói stílus legrangosabb képviselői közt foglal helyet.

Negyvenhat éves tevékenysége során az **ARS RENATA** több ezer fellépést, köztük számos rádió- és TV-szereplést tudhat maga mögött. Legnagyobb hatású hangverseny sorozatai (*Colloquia Amorosa, Vers és dallam az ókortól a reneszánszig*) a Nemzeti Múzeumban, az egykori Egyetemi Színpadon, a Budapesti Történeti Múzeumban és más jeles helyszíneken hangzottak el többször is. Ezek közül különösen a millicentenáriumi műsoruk (*Az Ómagyar Mária-siralomtól a Vietórisz-kéziratig*) aratott nagy sikert mind

idehaza, mind külföldön, többek között a franciaországi Tours-ban (Salle d'Okeghem), Angers-ban (Chapelle Sainte Ursule). Bruxelles-ben 1989-ben hungarológiai konferencián léptek fel, majd Strassbourgban és Colmarban szerepeltek. Olaszországban a Gallaratei Zsinaton és a Velencei Karneválon, Ferrarában a Biblioteca Ariostea-ban, Norvégiában az Oslói Egyházzenei Fesztiválon (2002) léptek fel.

HANGLEMEZ- ÉS CD-FELVÉTELEK:

1.) Magyar királyi udvarok zenéje (a Camerata Hungaricával közös)

Un giorno mi prego

<https://www.youtube.com/watch?v=nDYX00kvECs> (3:27)

Provided to YouTube by Hungaroton

Camerata Hungarica · Ars Renata · Adriaen Willaert Music to Entertain the Kings of Hungary
1490-1526

© 1978 HUNGAROTON RECORDS LTD. Released on: 1978-03-26

O dolce vita mia

<https://www.youtube.com/watch?v=nDYX00kvECs> (3:27)

Provided to YouTube by Hungaroton

Camerata Hungarica · Ars Renata · Adriaen Willaert Music to Entertain the Kings of Hungary
1490-1526

© 1978 HUNGAROTON RECORDS LTD. Released on: 1978-03-26

Nach willen dein, Nach willen dein

<https://www.youtube.com/watch?v=LdgO7o9Nj6A&list=PLDqW0O9WzlBwOqA6KeYnBsEkRwo8eCszz> (5:21)

Provided to YouTube by Hungaroton

László Czidra · Camerata Hungarica · Ars Renata · Paul Hofhaimer Music to Entertain the
Kings of Hungary 1490-1526

© 1979 HUNGAROTON RECORDS LTD. Released on: 1979-06-16

Man sicht nun wol

<https://www.youtube.com/watch?v=NT7EO-iOw4&list=PLDqW0O9WzlBwOqA6KeYnBsEkRwo8eCszz&index=4> (1:34)

Provided to YouTube by Hungaroton
László Czidra · Camerata Hungarica · Thomas Stoltzer · Ars Renata Music to Entertain the
Kings of Hungary 1490-1526
© 1979 HUNGAROTON RECORDS LTD. Released on: 1979-06-16

Es müt vil leut

<https://www.youtube.com/watch?v=OLztw8CdEUA&list=PLDqW0O9WzIBwOqA6KeYnBsEkRwo8eCszz&index=9> (3:24)

Provided to YouTube by Hungaroton
László Czidra · Camerata Hungarica · Thomas Stoltzer · Ars Renata Music to Entertain the
Kings of Hungary 1490-1526
© 1979 HUNGAROTON RECORDS LTD. Released on: 1979-06-16

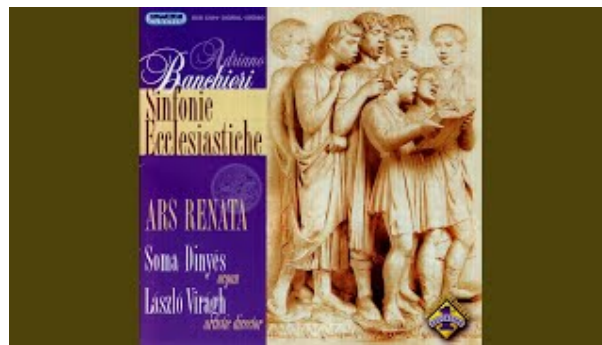
Tant que vivray, Tant que vivray (from the Tabulature of Jan Lublin)

<https://www.youtube.com/watch?v=eysjEJR8gAk&list=PLDqW0O9WzIBwOqA6KeYnBsEkRwo8eCszz&index=6> (3:00)

Provided to YouTube by Hungaroton
László Czidra · Camerata Hungarica · Claudin de Sermisy · Ars Renata Music to Entertain
the Kings of Hungary 1490-1526
© 1979 HUNGAROTON RECORDS LTD. Released on: 1979-06-16

*

**2.) Banchieri: *Sinfonie Ecclesiastiche* (a HUNGAROTON CLASSIC WORLD
PREMIER 1st Recording sorozatában, 2003-ban jelent meg.)**

Duodecima Sinfonia: Tota pulchra es

<https://www.youtube.com/watch?v=F66V2U3ru8Y> (2:43)

Provided to YouTube by Hungaroton
Adriano Banchieri · Ars Renata · Soma Dinyés · László VIRÁGH · Ars Longa Chamber
Ensemble Sinfonie Ecclesiastiche
© 2004 HUNGAROTON RECORDS LTD. Released on: 2004-12-07

8.)

Settima Sinfonia: Deus, canticum novum

<https://www.youtube.com/watch?v=SDrA-M2HIWQ> (2:04)

Provided to YouTube by Hungaroton

(1-8: Auto-generated by YouTube)

- 3.) *Magyar énekek a XVII. századból*, Quintana 1992, Magyar Régizenei Társaság 1996.
- 4.) *Angyalkoncert* (Magyar és európai karácsonyi énekek) Bouvard & Pécouchet, 1993. Magyar Kultúra Kiadó, Győr, 2010.
- 5.) Virágh László: *Áldott Júlia, Madrigálok Balassi Bálint verseire*, MRZT, 2004, Magyar Kultúra Kiadó, Győr, 2017
- 6.) Virágh László: *Magyar Magnificat. Ökumenikus énekek*, (Corvina Consort) Magyar Kultúra Kiadó, Győr, 2017

1976-ban megtalálja Balassi nótajelzésének zenei forrását, a *Gianeta Padovanát*, amivel egyben az MTA Irodalomtudományi Intézete Reneszánsz és Barokk kutató-csoportjának külső munkatársa lesz. Kutatási területe: *zene és költészet a reneszánszban és a manierizmus énektechnikája korabeli dokumentumok alapján*. Mint kutatót interdiszciplináris szemlélet jellemzi. Zeneszerzőként a régi magyar zene rekonstruktív feldolgozója. 1998-tól kezdi el Balassi verseire írt polifon műveinek komponálását, melyeket az ARS RENATA szólóénekegyüttessel mutat be.

ZENEMŰVEK JEGYZÉKE:

Az én jó Istenem

Áldj meg minket, Úristen

In laudem verni temporis (Áldott szép Pünkösdek)

Ciklus a költő sajátkezű versfüzérének szövegeire:

A/ Az erdéli asszony kezéről

B/ Az maga elméjének gyors voltáról az szerelem miatt

C/ Az Célia bánatjáról

D/ Bánja, hogy hajnalban kell az szerelmesétől elmenni

E/ Fulviáról

De Julia venante (A vadászó Juliáról)

Mint veszett össze Julia Cupidóval

Áldott Julia kiballagtába

Somnium proponit (Kikeletkor jó Pünkösd havában)

Az Célia ferdőjéről (a una voce sola, soprano o tenore, due violini e basso cont.)

Valahány török bejt, kit magyar nyelvre fordítottak (madrigálok ciklus ritornellekkel)

A/ Ez széles világon (tenore solo alla turca)

B/ Ez széles világon (madrigale a 6 SSATTB)

C/ Ti, kik szegénységet (a una voce sola tenore o soprano)

D/ Ismét felvetette (madrigalea 5 SATTB)

E/ Tebenned Julia (follia ungherese a 4 SATB)

F/ Ha nagy haragjában (canzonetta a 3 TTB, o baritonosolo)

G/ Egykor szép Juliát látván (madrigalea 5 SSATB)

H/ Mikoron kirepül lélek beteg testből (madrigalea 5, SSTTB)

I/ Egykor szép Julia magában így szóla (madrigale a 6 SSATTB e bassocont.)

J/ Rózsa színű lelkem (passacaglia ungherese, SAT, 2 violini e bassocont.)

Idővel paloták (madrigale a 4)

Ez világ minékünk (kánon)

Bocsásd meg, Úristen (korálvariációk 4 vegyeskarra és orgonára)

MÁS ÉNEKEK:

Szűz Mária (motetta a 8 voci con organo e strumenti si placet)

Adjunk hálát mindnyájan (korálvariációk orgonára)

Feltámadt az mi életünk (korálvariációk 4 vegyeskarra és orgonára)

MODERN MŰVEK:

Ad Dionysum (férfikar a 3)

Acque verdi (vegyeskar a 4)

Thema con variazioni (billentős hangszerre)

Kis orgonadarabok

Fuga in C

VIETÓRISZ-KÉZIRAT

1. Mint sír az fejr hattyú (a 3, a 4,)
2. Sokan szólnak (a 4, a 5)
3. Ritka kertben (a 4, a 6)
4. Ó kedves fülemilécske (a 3, a 4, solo)
5. Búm elfelejtésére (solo, a 4)

6. Hová készülsz szívem (solo)

7. A nyúl (a 4, a 3)

8 Magyarország, Erdély

9. Két fejr hattyúrúl (a 4, solo)

10. Égő lángban (a 4, solo)

11. Térj meg (a 4, a 3, solo)

Szvit az Apponyi és a Linus kézirat táncaiból

Sárospataki diákdalok

12. Nem nyughatom (a 4)

13. Vinus, vina, vinum (unisono)

14. Elmehetsz már (a 4)

15. Vesszen el a világ (a 4)

16. Ifjúság mint sólyom madár

22. Zöld erdő harmatát

1998-tól Az ELTE BTK, majd a Pázmány Péter Katolikus Egyetem olasz tanszékén oktat megbízott előadóként. Mindkét helyen ő indítja el az olasz zenetörténet oktatását.

Nemzetközi konferenciák (Gorizia, Tours) ismert előadója, kurzusokat vezet itthon (Budapesti Zeneakadémia, Hódmezővásárhely, Pécs) és külföldön (Tours, Csíkszereda).

Jan Boeke professzor asszisztenseként részt vesz szombathelyi és soproni kurzusain.

1994-ben lett a Magyar Régizenei Társaság alapító elnöke.

KITÜNTETÉSEI:

2007 Bárczi-harang (Bárczi Géza Kiejtési Alapítvány)

2008 Balassi-émlékérem

2008 Tinódi-lant

2013 Ex Libris (Gubcsi Lajos Magyar Kultúráért)

2015 Kölcsey Ferenc-díj

KÖLTŐI MUNKÁSSÁGA:

Versei és műfordításai jelentek meg a *Muravidék* és a *Napút* c. folyóiratban, az Alterra Kiadó *Megérint, rád talál* és *Advent*, valamint a RÍM Kiadó *Arcok és énekek* című kötetében.

Virágh László: A pillanat (Öt vers)

Csillag

1.

Csillag csillog-
villog mint fog
óriás száj
kék űrében

2.

Csillag voltam,
izzó szívemben
gázok, széttört atómok
örülete kavargott
robbanásra készen,
s egy távoli bolygón
szerelmespárok nézték
nyugodt fényemet.

3.

Csillag: üzenet a múlttól a mának,
Csillag: emléke önnönmagának,
Csillag: a lét kinyújtott karja,
Mégis,
Elég egy falevél is,
Hogy eltakarja.

A pillanat

folyton vonuló
felhők alatt
a pillanat
kitárt szárnyakkal
lebegő madár
egyhelyben marad

Téli Balaton

áttetsző zöld tisztaságban
rideg keménység
szilánkjai hevernek

távoli szörnyek
morgása
üvöltése hallik

rianás keskeny sávja
emelkedik-süllyed
rögtön megérzi súlyod

ha tovább
siklasz odább
elérve már
a hullám
nyílt verése vár

bizonytalan világa
vigyázz beszív magába
s a hold dermesztő arca
holnapra befagyasztja
lelked egy buborékba

Életem

Életem
Kemény koporsó,
Melybe bezárva várom
Feltámadásom:
A halált.

Dionüszoszhoz

Ó szent Dionüszosz,
feledés fejedelme,
nagy a te hatalmad!
A valóság, e gonosz álom
félve rohan teelőled.
Vedd tenyeredre szívemet
s fürdesd a mámor
mézízű borában.

[*Forrás: Virágh László: A pillanat \(Öt vers\) | Napút Online](#)

MÚFORDÍTÁSOK, SAJÁT VERSEK, ÖNÉLETRAJZI ESSZÉ:

ARS RENATA (Olasz reneszánsz versek), Győr, 2011.

ARS RENATA II. (Európai reneszánsz versek), Győr, 2015.
(Mindkettő a kor szerzői által megzenésített szövegeket tartalmaz.)
Hát én immár... (Szerelmes versek), Győr, 2015. (saját versek)

TUDOMÁNYOS PUBLIKÁCIÓK:

1. *Zene és zeneművészet (Hozzászólás Szőke Péter „Ornitomuzikológia” című tanulmányának vitájához)*, Magyar Tudomány, 1964/5, 320–324. http://real-j.mtak.hu/164/1/MATUD_1964.pdf
2. „Az *Gianeta Padovana* nótájára”, Magyar Zene, 1976, 3–11.
3. „Az *Gianeta Padovana* nótájára. Egy *Balassi-vers dallama*”, Irodalomtörténeti Közlemények, 1976, 656–659.
4. *Una nuova melodia di Balassi*, Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae, T. 18, Fasc. 1/4, 1976, 285–294.
5. *Les diverses formes de la musique vocale profane en Hongrie au XVIe siècle. = La chanson à la Renaissance: Actes du XXe Colloque d’Études Humanistes du Centre d’Études Supérieures de la Renaissance de l’Université de Tours, (juillet 1977)*, Éditions Van de Velde, Tours, 1981, 322–331.
6. *Két Balassi-nótajelzésről*, Magyar Zene, 1981, 2.
7. Zolnay László, *A magyar muzsika régi századaiból* (recenzió), Hungarológiai Értesítő, 1983.
8. *Összeférhetetlenek?*, Muzsika, 1986, 9.
9. *Alt-e a férfialt?*, Muzsika, 1987, 9.
10. *A zene funkciója a magyar reneszánsz társadalomban. = Magyar reneszánsz udvari kultúra*, szerk. előszó R. Várkonyi Ágnes, a szerk. munkat. Székely Júlia, Gondolat, Budapest, 1987, 291–302.
11. *Les mises en tablature de Valentin Bakfark. = Le Concert des voix et des instruments à la Renaissance: Actes du du XXXIVe Colloque International d’Études Humanistes Tours*, Centre d’Études Supérieures de la Renaissance, 1–11 juillet 1991., Études réunies et présentées sous la direction de Jean Michel Vaccaro, CNRS éditions, 1995, 689-696.
12. *Bakfark Bálint chanson-intavolációi*, Magyar Zene, 1993, 4.
13. *Hogyan (ne) énekeljünk Monteverdit?*, Muzsika, 1994, 11.
14. *Vers és dallam Itáliában*, Magyar Zene, 1995. 2.
15. *De modo bene cantandi*, 2004.12.12 internetes közlés, mrzt.hu; <http://earlymusic.hupont.hu/>
16. *Az énekes szorgalom egynémely akadályairól hazánkban*, 2004.12.12. Internetes közlés, <http://earlymusic.hupont.hu/7/viraghpublikaciok1>
17. Szentmártoni Szabó Géza–Virágh László, *Megzenésített magyar szitkozódás és a pozsonyi bolhák egy Lassus-motettában*, Irodalomtörténeti Közlemények, 2001, 341–358.
18. Jankovics József, Virágh László, Gábor Csilla: „Minden rendbéli tudós olvasó jámboroknak” = *Tinódi Sebestyén és a régi magyar verses epika. A*

2006. évi budapesti és kolozsvári Tinódi-konferenciák előadásai, szerk. Csörsz Rumen István, Kriterion Kiadó, Kolozsvár, 2008, 10–14.

19. *Balassi verseinek ritmikája és néhány textológiai kérdés az ad notam-használat fényében.* = „*Ritrar parlando il bel*” Tanulmányok Király Erzsébet tiszteletére, szerk. Szegedi Eszter, Falvay Dávid.

ÖNÉLETRAJZI ESSZÉ*:

Virágh László (Kultura.hu)

Életrajzi adataimat illetően azonnal felmerül a helyesbítés kényszere. Az anyakönyv szerint Kispesten (akkor még nem tartozott Budapesthez) születtem 1939. március 8-án, hiszen ott volt a kórház, amelyben megláttam a napvilágot. Ami azonban egyáltalán nem jellemző rám, mert utána azonnal hazavitték Törökbálintra, ahol egészen 1954-ig nevelkedtem, a boldogító erdő mellett. Ahová költöztünk, Budakeszin hasonló helyen laktunk. Ennek köszönhetően botcsinálta városi létemben boldogtalannak érzem magam. Falusi gyerek voltam, és örök bánatom, hogy egyetlen lányom nem lehetett az.

Emlegetnek költőként, zeneszerzőként, karnagyként, tanárként, műfordítóként, mert a mai felfogás szerint, aki verset ír, az költő, aki zenét szerez, az zeneszerző és így tovább. Mások azt mondják, túl sok mindennel foglalkozom, amatőr vagyok. Ez nekem tetszik, hiszen igaz: mindazt, amit csinálok, szeretem. Miért lenne ez baj?

Ami a zenét illeti, az úgynevezett *régizene* (vagyis a régi zene historikus szemléletű, a lehetőségekhez mérten korhű előadásának) elkötelezett híve vagyok a Magyar Régizenei Társaság elnökeként. Mint zeneszerző Geszler

György tanítványa voltam. Ahogy saját magát néha tréfásan emlegette, (csaknem kétméteres termetével) a legnagyobb magyar zeneszerző volt. A sok méltatlanságot, ami érte, példás türelemmel, zokszó nélkül viselte.

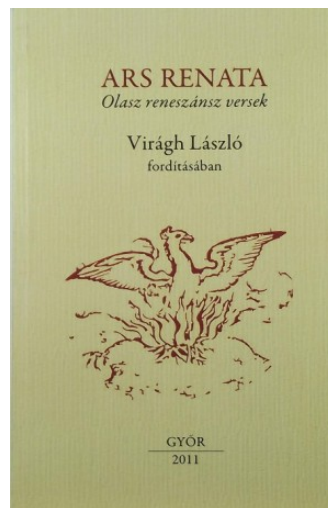
Egy ideig modern stílusban komponáltam, a szerzett tudást csak a régi magyar zenei emlékek rekonstruálásában kamatoztatva, de modern kompozícióimmal elégedetlen voltam. 1998-ban azonban, Balassi 444. születésnapjára megírtam a „saját kezű versfüzér”-re komponált ciklusomat, a XVI–XVII. század fordulóján használt (manierista) zenei stílusban. Olyannyira jól sikerült, hogy némelyek közönségbarát műként emlegették az utána következő jó néhány művemmel együtt, amelyek túlnyomó többsége Balassi-szövegekre készült. Ezeket mind az Ars Renata szólóének-együttesnek írtam. Ha az effajta inspiráció hiányzik, nehezen írok. Nem érzem a funkcióját a születendő műnek.

Műfordításaim jó részét is az igény szülte. Az együttessel való munkám során vált szükségessé, hogy ne csak hevenyészett vagy előre megírt nyersfordításból tudja meg a közönség, miről is énekelünk a legkülönbélebb nyelvek négy-öt száz évvel ezelőtt használt változatain. Magad uram, ha szolgád nincs! Elkezdtem hát apránként, és hatalmas mennyiségű műfordításom gyűlt össze, amelyekkel még Lator László is elégedett volt. Benne is lettem volna egy olasz és egy francia antológiában, ám a sors fintora folytán Lator nyugdíjba ment az Európából, utódja pedig terveit pihenni hagyta a szekrény aljában.

De, visszatérve a zenére, olyanok is akadnak persze, akik a szememre hányják, hogy nem modern zenét írok. Ha időben visszatekintünk, azt látjuk, hogy minden kor művészei saját koruknak alkottak. Nemigen törődtek azzal, hogy mi volt előttük. A közízlés azt általában, kevés kivételtől eltekintve, elavultnak tekintette. Bach fiai apjuk műveit eladták csomagolópapírnak. Lassanként közhelyszámba megy a nagy példát, Mendelssohnt emlegetni, aki újra felfedezte Bachot. Az emberiséget kezdte érdekelni a régi korok művészete. Ahogy közeledünk a jelen felé, ez a tendencia erősödik. Ma már eléggé ismerjük és becsüljük a múltat. Tart még az analízis, de egyre nagyobb az igény a szintézisre is. Mind több példát találunk arra, hogy a jelen szerzői a múlt felé fordulnak. Gondoljunk csak Respighire, Sztravinszkijra, Kodályra vagy Brittenre. Miért ne lenne jogunk hát ahhoz, hogy a témának megfelelően válasszuk meg a stílust, és, mondjuk, Balassi verseit a maga korának ízlése szerint zenésítsük meg, kivált ha tudjuk, hogy a magyar zenetörténet ezen

korszakában mekkora hiányok tátonganak. Ki tilthatja meg hát, hogy újraálmodjuk azt a kort, és betöltsük a hiátusokat egyfajta rekonstrukciós játékot játszva? Mi lett volna, ha...? Ilyen játékos kedv és szándék vezetett, amikor ezeket a műveket megírtam. De én ezt a játékot – mint a gyermek – halálos komolyan gondolom. Hogy pedig nem hiába tettem, azt a művek fogadtatása is bizonyítja, meg az, mennyien biztattak, hogy írjak még, tegyem közzé mindazt, ami eddig született. Ha tudnák, hogy ez milyen nehézségekkel jár! A fonákság az, hogy csak elenyésző részük jelent meg nyomtatásban, a Zeneszó mellékleteként. Pedig igény lenne rá, azt bátran állíthatom.

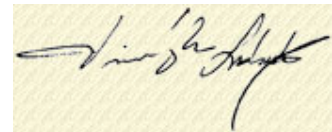
A költészet. Hatéves koromban írtam első versemet. Nem olyan ritkaság ez. Mert ki is a költő? Pontosan ugyanolyan ember, mint bárki más. Ám ő azt hiszi magáról, hogy különleges, senki más olyat nem érez, nem gondol, mint ő. Ebbéli hitével eltelve aztán mindezt meg akarja örökíteni, és ez így jó, mert verseket olvasva mindenki átélheti azt, hogy „én is ugyanígy érzem, gondolom, de jó, hogy ilyen találóan megírták helyettem”.

A művészet az intuíció segítségével a világ megismerésének valamiféle teljességét képes nyújtani. Egyetlen műalkotás is tartalmazhatja az egészet, mint a kicsiny mag a hatalmas fát. A költészet segítségével az ember megnevezi az őt körülvevő dolgokat, és így mágiával birtokba veszi a világot. Már nem félelmetes többé. Legalábbis nem annyira.

Mert a szavaknak mágikus erejük és titkos jelentésük van, amely azonban nem mindig tárul fel előttünk. Ha igen, akkor hétköznapi szavakból ünnepi palotát építhetünk. Néha elég csak belefeledkeznünk egy szóba. Amíg jelentésének mélységeibe alászállunk, csengése, érzéki hatóereje kibomlik,

megnyilvánulnak rejtett vegyértékei, újabb szavakat vonz maga köré, kristályosodni kezdő lét-tolulás központi magjává válik, iszonyú erejű örvényként szívja magába a hozzá közel eső valóságot szavak képében és új valóságot teremt. Mert a szavak sűrűsödése, új, eddig nem létező rendbe tömörülése mindenségre kiható változásokat hoz létre a Nap fényének ragyogásában, a madarak énekében, az őzek futásában, a kőzetek erezetében, a virágok illatában. Áthatja a színeket és a sötétségben láthatóvá teszi a dolgok lényegét. Új törvényt teremt, amely visszamenőleg is megváltoztatja a létet, egészen a kezdetekig, és mindörökkön örökké. Ámen.

A handwritten signature in black ink on a light-colored, textured paper. The signature is written in a cursive, flowing style and appears to read 'Virág László'.

**Virág László zeneszerző (Kispest, 1939. március 8.), Napút, 2008/10, 40–42.*